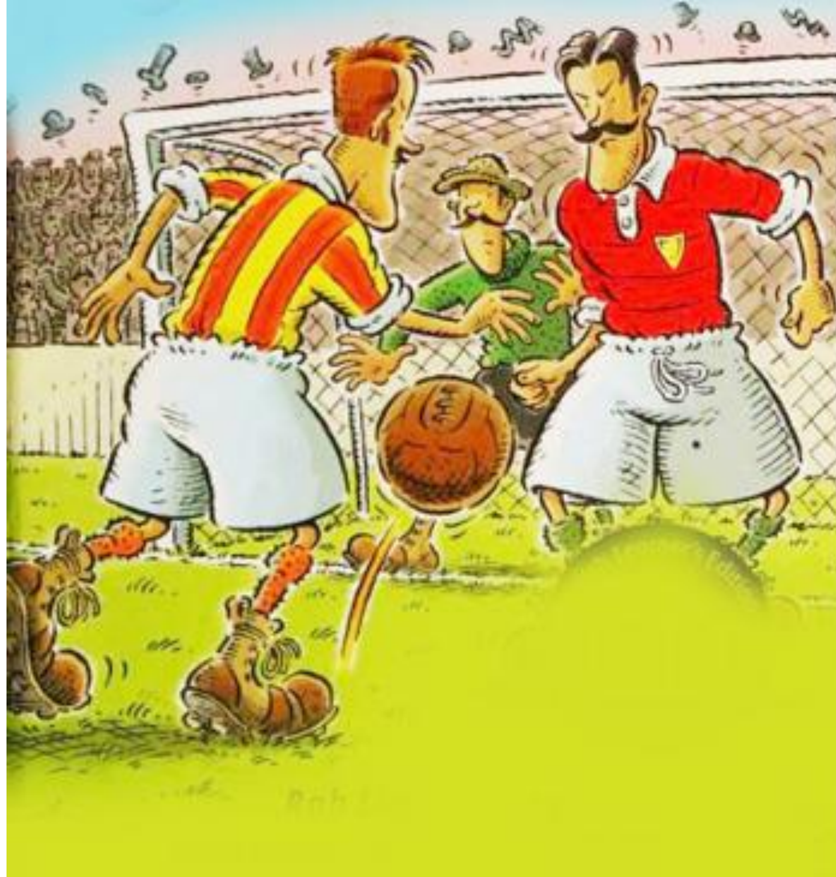
फुटबॉलची गोष्ट

रॉब लॉयड, चित्र: पैडी

मराठी: अश्विनी बर्वे

फुटबॉलची गोष्ट

रॉब लॉयड, चित्र: पैडी

मराठी: अश्विनी बर्वे

विषयवस्तु

अध्याय 1

प्राचीन चेंडूचा खेळ

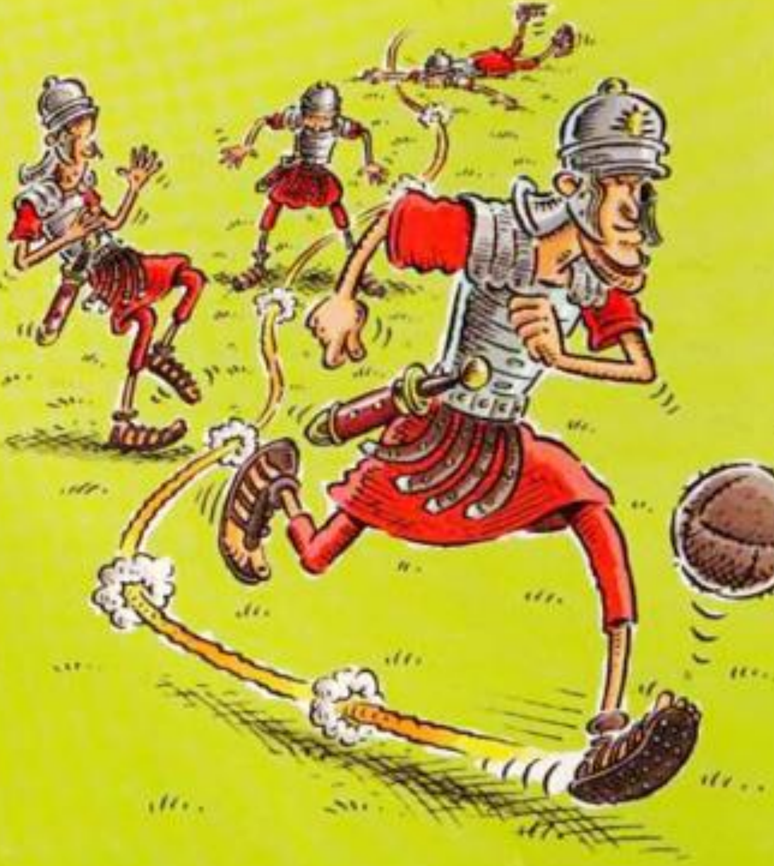
लोकांनी नेहमी चेंडूंना लाथ मारायला आवडते. २००० वर्षापूर्वी, प्राचीन चीन मधल्या लोकांनी चेंडू तयार केला जो बकरीच्या लोकरीने भरलेला असे.

खरंतर ते खेळाडू नव्हते, सैनिक होते. ते चेंडूला पायाने मारत आपल्या वर लटकणाऱ्या छोट्या जाळीत टाकत असत. सेनेचे जनरल विचार करत कि त्या अभ्यासामुले सैनिकांना हत्यार चालवतांना नेम धरता येईल, त्यात सुधारणा होईल. युद्धाचा पूर्ण अनुभव प्राप्त करण्यासाठी ते चेंडू एका रांगेत ठेवत असत.

..आणि मग बाकीचे सैन्य हल्ला करायचे.

शंभर वर्षानंतर रोमन सेने सुद्धा फुटबॉल खेळा द्वारे प्रशिक्षण घेतले. त्यांच्या खेळात चेंडू पायाने आपल्या बरोबर घेत पळत जायचे असे आणि त्याला दुसऱ्या संघाच्या रेषेच्या पार नेत किक मारावी लागत असे. ती स्पर्धा खूप वेगवान होत असे.

... आणि ते उग्र सुद्धा होते.कधी-कधी दोन्ही बाजूला शेकडो खेळाडू असत.

जेव्हा रोमन सेनेने युरोपवर विजय मिळवला,तेव्हा त्यांनी आपला चेंडूचा खेळ नवीन देशात नेला – आणि तेव्हा पहिल्यांदा आंतरराष्ट्रीय स्पर्धा खेळल्या गेल्या.

अध्याय 2

मध्यकालीन भीड़

फुटबॉल वास्तवात ब्रिटेनमध्ये खूप लोकप्रिय झाला. खूप लोक विचार करत की रोमन लोकांनीच तो खेळ इथे आणला. पण एक मतानुसार तो खेळ पहिल्यांदा एका वाइकिंग राजकुमाराच्या डोक्यासोबत खेळला गेला होता.

तो खेळ इंग्लडमध्ये लवकरच लोकप्रिय झाला. वास्तवात लोकांना त्याचे वेड लागले. जेव्हा दोन गावांच्या मध्ये स्पर्धा आयोजित केली जाई, तेव्हा हजारो लोक तो खेळण्यासाठी येत असत.

खेळाचा उद्‌देश चेंडू एका गावातून दुसऱ्या गावात लाथ मारून नेण्याचा असे. पण खरंतर ती स्पर्धा क्रूर लढाईचा एक बहाणा होता. जिथं एका बाजूला खेळाडूंचा उत्साह वाढवण्यासाठी गर्दी जमा होत असे, तर दुसऱ्या बाजूला घाबरलेली सामान्य माणसं घराच्या बाहेर पडत नसत.

खेळाडू अरुंद गल्लीतून,चिखलाने भरलेल्या मैदानातून आणि एवढंच नाही तर दलदलीतून आणि नद्यांमधून सुधा चेंडूचा पाठलाग करत. खेळ पूर्ण दिवसभर चालू शकत असे. आणि कधीकधी दुसऱ्या दिवशी सुद्धा.

पूरे मैच के दौरान, खिलाड़ी एक-दूसरे को मारते, एक-दूसरे को काटते और एक-दूसरे को लात मारते थे. यहां तक कि वे एक-दूसरे को डंडों से भी पीटते थे. केवल एक चीज की अनुमति नहीं थी - वो थी हत्या करना.

या खेळात एवढं अधिक नुकसान झालं की १३१४ मध्ये लंडनच्या लॉर्ड मेयरने त्या शहराच्या रस्त्यावर खेळ खेळण्यासाठी बंदी घातली.

पण लॉर्ड मेयरचे म्हणणे कोणी ऐकले नाही. कारण तोपर्यंत खूप सारे लोक फुटबॉलचे प्रशंसक आणि वेडे झाले होते.

अध्याय ३

“आपल्याला काही नियमांची गरज आहे.”

१९व्या शतकात, मुलांच्या छोट्या संघाने, ब्रिटनच्या सर्व शाळांमध्ये फुटबॉल खेळायला सुरुवात केली. शिक्षकांना आशा होती कि तो खेळ त्यांना ताकद, साहस आणि एक टीमच्या रुपात काम करायला शिकवेल.

फ़ुटबॉलचा खेळ आता रस्त्यावरून शाळेच्या खेळाच्या मैदानात गेला, ज्याला पिच म्हटले जाई. संघाला गोल टाकण्यासाठी प्रत्येक पिचच्या दोन्ही बाजूवर गोल पोस्ट असत. कारण तेव्हाही कोणतेही नियम निर्धारित केलेले नव्हते, म्हणून प्रत्येक शाळेने आपापले नियम तयार केले होते.

काही नियमांमध्ये खेळाडूंना एकमेकांना लाथ मारण्याची परवानगी होती.

काहींनी विरोधी टीमच्या पोटरी वर लाथ मारण्याची अनुमती दिली.

आणि काही नियमांमध्ये खेळाडूंना चेंडू उचलून त्याच्या बरोबर पळण्याची सुद्धा परवानगी दिली.

उन्होंने कई महत्वपूर्ण निर्णय लिए - खिलाड़ियों को, गेंद हाथ में पकड़ने या एक-दूसरे को टंगड़ी मारने की अनुमति नहीं थी.

जोपर्यंत शाळा वेगवेगळ्या नियमांचे पालन करत होत्या, तोपर्यंत कोणत्याही दोन शाळा एक-दुसऱ्याबरोबर खेळू शकत नव्हते. म्हणून १८६३ मध्ये,, इंग्लंडच्या काही शाळांनी आणि विश्वविद्यालयांनी विद्यार्थांच्या खेळाचे नियम ठरवण्यासाठी एक बैठक बोलावली.

समुहाने स्वतःला फुटबॉल एसोसिएशन (FA) नाव दिले आणि मग त्यांचा नवीन खेळ "सॉकर" या नावाने ओळखू जाऊ लागला. लवकरच तो इंग्लडमध्ये बागेत आणि मैदानावर खेळला जाऊ लागला.

शेवटी, "सॉकर“चे नियम तयार झाले. पण तो खेळ दिसायला खूप विचित्र होता. खेळाडू मोठे मोजे, जड सुती सदरा आणि एवढंच नाही तर टोपी पण घालत असत.

अतिरिक्त पकड घेण्यासाठी खेळाडू आपल्या बुटांच्या तळाशी टोकदार खिळे लावत असत. आणि लवकरच ते आपल्या मोजाच्या बाहेर लाकडाचे पॅड लावू लागले.

सुरुवातीचे फ़ुटबॉल पिच पण वेगळे होते. काहींच्या मध्ये तलाव होता, जो प्रत्येक खेळाच्या वेळी झाकून ठेवला जाई. न्यू-कॅसलची एक टीमचे पच सगळ्यात विचित्र होते - तो एका टोकापासून दुसऱ्या टोकापर्यंत उतार होता.

टीम म्हणून आता ११ पुरुष खेळ खेळू लागले.आता त्यांना स्वतःला निर्धारित स्थितीत खेळ सुरु करण्याची सवय लावली.

मिड-फील्डर सामान्यपणे मध्ये खेळत असत.

गोलकीपरांनी गोलचे रक्षण केले, जेव्हा विरोधी खेळाडूंनी गोल करण्याचा प्रयत्न केला..

आक्रमण करणारे खेळाडू बाहेर राहत असत....

रक्षक, बचाव करते असत.

...आणि स्ट्राइकर गोल करत असत.

सुरुवातीला खेळल्या गेलेल्या स्पर्धा मैत्रीपूर्ण होत्या. मग १८७१ मध्ये, फुटबॉल असोसिएशनने F.A. कप नावाने एक नॉक-आउट टूर्नामेंट आयोजित केली. पहिल्या स्पर्धेत पंधरा संघ खेळले, जी लंडनच्या “वांडरर्स” ने जिंकल्या.

“वांडरर्स” फायनल मध्ये पोहचण्याचे भाग्य मिळाले. त्यांचा सेमीफायनलचा प्रतिद्वंद्वी केवळ स्पर्धेसाठी ट्रेनचे भाडे देऊ शकला नाही म्हणून बाहेर पडला होता.

फ़ुटबॉल मध्ये सगळ्यात मोठ्या बदलांमधला एक बदल १८८० मध्ये झाला. F.A. ने खेळात रेफरी ठेवला, त्यामुळे स्पर्धेच्या काळात काही बेईमानी होणार नाही. रेफरी, खेळाडूपेक्षा वेगळा दिसायला पाहिजे, म्हणून त्याने फॅन्सी डिनर सूट घातला.

सुरुवातीला कोणी बेईमानी दाखवली तर तो केवळ रुमाल हलवत असे.

1970 नंतरच रेफ्रींना गैरवर्तन करणाऱ्या खेळाडूंना शिक्षा देण्यासाठी विशेष कार्ड देण्यात आले. पिवळे कार्ड म्हणजे इशारा होता...

... आणि लाल कार्डाचा अर्थ होता की खेळाडूला पिच मधून बाहेर काढलं आहे.

अध्याय ४

वैश्विक होत आहे

१९व्या शतकात जस जसे जास्तीत जास्त लोक विदेशात प्रवास करू लागले, ते जगभर सॉकरचा चेंडू आपल्या बरोबर घेऊन गेले.

लवकरच तो खेळ ऑस्ट्रेलिया पासून दक्षिण अमेरिके पर्यंत प्रत्येक जागी खेळला जाऊ लागला.

१९०४ मध्ये, एक नवीन समुह फुटबॉल संघांचा आंतरराष्ट्रीय संघ, थोडक्यात F.I.F.A. – हे ठरवण्यासाठी तयार केला की प्रत्येक देश समान नियमानुसार खेळ खेळला जावा.

जसा फ़ुटबॉलचा खेळ जगभर पसरला, विविध खेळाडूंनी आपले स्वतःची विशेष कौशल्ये त्याला जोडली.

... आणि त्याच बरोबर खेळासाठी एक आश्चर्य सुद्‌धा.

१९३० मध्ये, विविध देशांमध्ये एक नवी स्पर्धा ठेवली गेली - विश्व कप. तेरा देशांनी प्रथमच टूर्नामेंट मध्ये भाग घेतला, जी दक्षिण अमेरिकेत आयोजित केली गेली.

पण सुरुवात चांगली झाली नाही. मेक्सिको आणि फ्रान्सच्या मध्ये सुरुवातीच्या खेळात, रेफरीने सहा मिनिटे आधी शेवटची शिट्टी वाजवली. जेव्हा त्यांना त्यांची चूक समजली तेव्हा खेळाडू आंघोळ करत होते.

रेफरीने त्यांना त्यांचे मळलेले कपडे परत घालून त्यांना खेळ संपवायला सांगितला.

तरीही, पहिला विश्व कप एक मोठे यश होते. ३० जुलै १९३० ला उरुग्वे आणि अर्जेंटीनाच्या मध्ये फायनल बघण्यासाठी १00,000 पेक्षा अधिक प्रशंसक स्टेडियम मध्ये आले. उरुग्वेने तो खेळ ४-२ ने जिंकला.

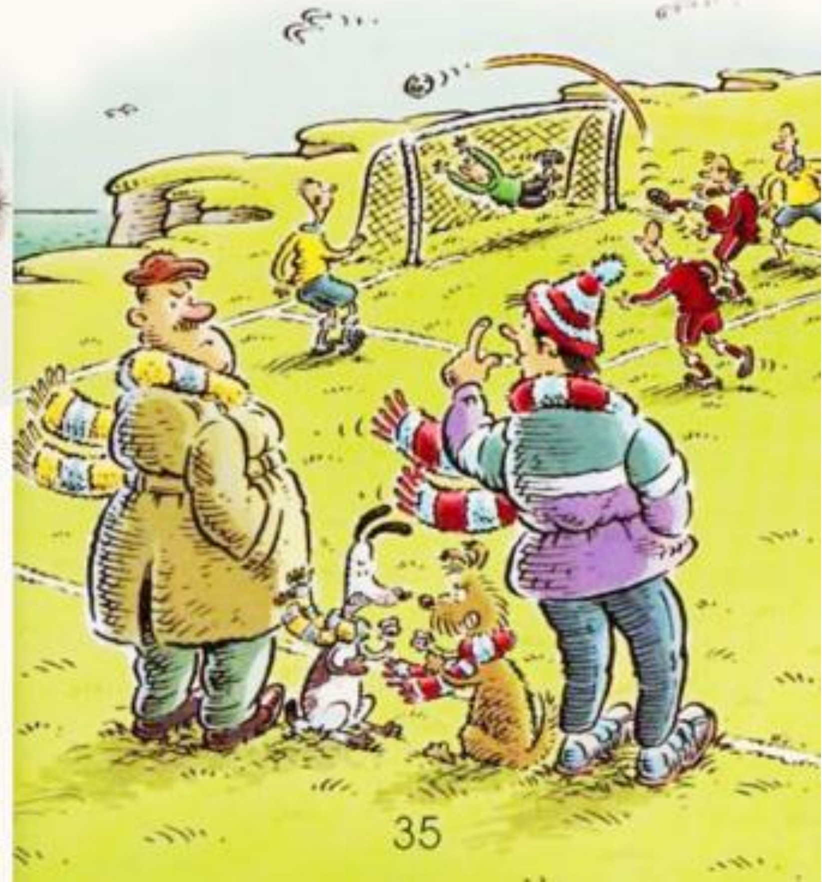
मग ती स्पर्धा जगातील सगळ्यात मोठी खेळ आयोजनामधली एक झाली. १९३४ मध्ये, ३२ संघ खेळले. २०१० पर्यंत २०५ देशांनी भाग घेतला, पण केवळ ३२ संघच दक्षिण आफ्रिकेच्या फायनलसाठी पात्र ठरले.

प्रत्येक वर्षी सॉकरचा खेळ मोठा अजून मोठा होत आहे. सगळ्या जगभर जवळ जवळ पंधरा लाख संघ आहेत. काही मोठ्या मैदानांवर खेळतात, जिथं एक लाखापेक्षा अधिक प्रेक्षक बसू शकतात.

संघ, लीग मध्ये विभागले जात आणि प्रत्येक वर्षी ते एक दुसऱ्या बरोबर खेळत हे सुनिश्चित करत की कोणती टीम सगळ्यात चांगली आहे. चांगल्या खेळाडूंना खेळण्यासाठी करोडो रुपये मिळत.

सगळे संघ खूप श्रीमंत नसत. ब्रिटनच्या किनाऱ्याच्या जवळ ऑइल ऑफ सकीली मध्ये केवळ दोन टीम होत्या, ज्या एक-दुसऱ्याच्या विरुद्ध दर आठवड्याला खेळत असत.

अध्याय ५

रग्बी नियम

उसके साथी भ्रमित थे, लेकिन भीड़ उसे देखकर पागल हो गई.

लोकप्रियता असूनही प्रत्येकाला फुटबॉल खेळावा असं वाटत नसे. एका कहाणीनुसार १८२३ मध्ये एका मॅचच्या वेळी, विलियम वेब एलिस नावाच्या एका विद्यार्थ्याने निर्णय घेतला की तो चेंडूला लाथ मारण्याऐवजी हातात घेऊन जाने पसंत करेल.

लवकरच,इतर शाळाही हा नवीन खेळ खेळू लागले. त्यांनी याचे नाव विलियम वेब एलिसच्या शाळेच्या नावावरून “रग्बी” फुटबॉल ठेवला, आणि अंडाकार आकाराच्या चेंडूचा उपयोग केला जो सांभाळणे आणि फेकणे सोप्पं होतं.

रग्बीचा मुख्य नियम होता की खेळाडू चेंडू पुढे फेकू शकत नव्हते. पण याची सुरुवात फुटबॉल सारखी अराजक होती. ज्यात शेकडो खेळाडू चेंडू साठी भांडत. सगळ्यांना जमाव करून एक –दुसऱ्या बरोबर भांडणे आवडत असे. ज्याला ते “स्क्रमेजेज” म्हणत असत.

आणि खेळाचा तो एक हिस्सा सुद्धा होता की ज्यावर ते जास्त प्रेम करत.

... रग्बी टॅकल.

१८९५ मध्ये, रग्बीचे एक नवीन रूप तयार केले ज्याला रग्बी लीग म्हटले जाते. यात कमी खेळाडू आणि कहा जाता है. पण तो ही लोकप्रिय झाला.

रग्बीला जगभर प्रशंसक मिळाले, प्रथम युरोपमध्ये, मग ऑस्ट्रेलिया, न्यूझीलंड आणि दक्षिण आफ्रिकेत.

प्रथम विश्व युद्धच्या दरम्यान, मिस्रच्या पिरामिडांच्या मध्ये पण एक स्पर्धा खेळली गेली होती.

आयर्लंड मध्ये, रग्बीच्या नियमांना सॉकरच्या नियमांमध्ये एकत्र करून असा खेळ तयार केला जो दोघांसारखा होता, ज्याला गेलिक (गे-लाइक) फुटबॉलच्या नावाने ओळखले जाते.

रग्बी सारखाच खेळ ऑस्ट्रेलियात सुद्‌धा खेळला जातो, ज्याला ऑस्ट्रेलियन नियमांचा फ़ुटबॉल नावाने ओळखले जाते.

खेळाडू उंच काठ्‌यामधून चेंडूला बूट मारून गोल करतात.

पण जेव्हा रग्बी अमेरिकेत पोहचला तेव्हा काहीसा वेगळाच बदलला.

अध्याय ६

अमेरिकी फुटबॉल

अमेरिकेत चारशे वर्षापेक्षा अधिक काळ फुटबॉलला लाथ / किक मारली गेली आहे. १६ व्या शतकाच्या सुरुवातीला अमेरिकेचे मूळ रहिवाश्यांनी एक खेळ खेळला, त्याला “पसुकुकोहोवोग” च्या नावाने ओळखले जात असे.

१000 लोकांपर्यंतच्या संघांनी ८०० मीटर (अर्धा मैल) दूर असलेल्या गोल पोस्टच्या मध्ये एका चेंडूला किक मारण्याचा प्रयत्न केला. हे खूप कठीण काम होते. खेळाडूंनी आपल्या विरोधींना मारण्यासाठी वेष धारण केला.

मग, १९व्या शतकाच्या शेवटी, रग्बी अमेरिकेत आला. त्यानंतर विविध कॉलेज आणि शाळांमध्ये या खेळाचे आयोजन झाले.

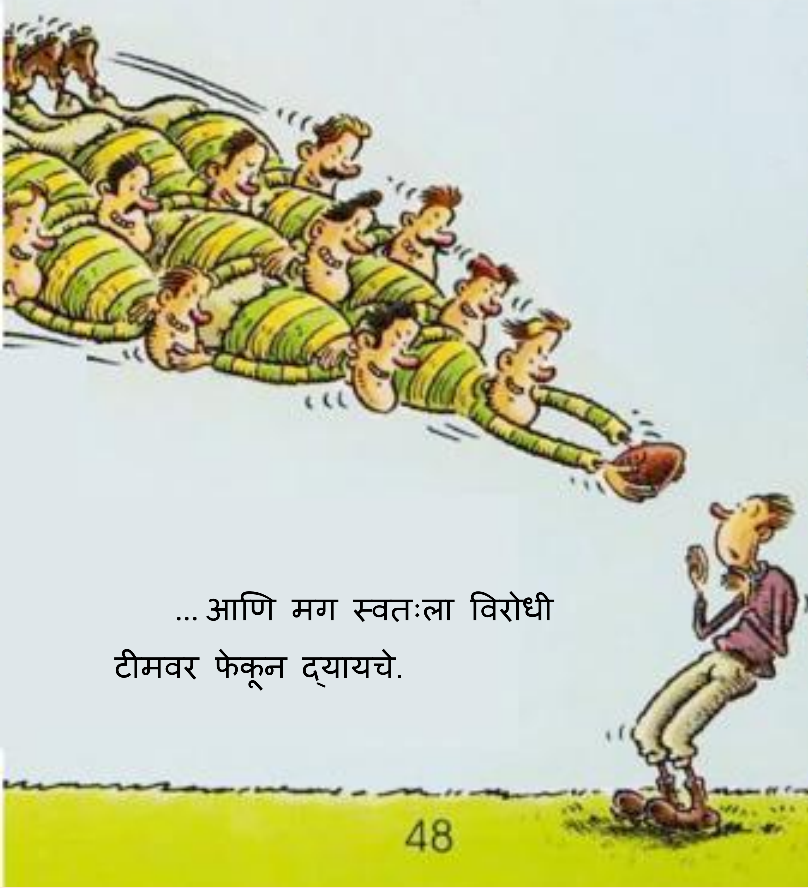
एका कॉलेजमध्ये, वाल्टर कँप नावाचा माणसाला वाटले की खेळाला अजून चांगले करू शकतो.

म्हणून त्याने पिचचा आकार बदलला.प्रत्येक टीममधल्या खेळाडूंची संख्या कमी केली, आणि खेळाडूंना चेंडू पुढे घेऊन जाण्याची परवानगी दिली.

अशा प्रकारे अमेरिकी फुटबॉलचा जन्म झाला.

फ़ुटबॉल आणि रग्बी प्रमाणे, अमेरिकी फ़ुटबॉल मुळात एक हिंसक, क्रूर खेळ होता. खेळाडूंनी “फ्लाइंग वेज” सारखी रणनीतीचा उपयोग केला, ज्यात त्यांनी एकदुसऱ्याचे हात पकडून ठेवले.

... आणि मग स्वतःला विरोधी टीमवर फेकून द्यायचे.

कधी-कधी चेंडू असणारा खेळाडू सुरक्षेसाठी स्वतः जमीनीवर पालथा पडत असे. नाहीतर त्याचे सहकारी त्याला खेचत गोल रेषेपर्यंत घेऊन जात.

अमेरिकी फ़ुटबॉल खेळाडूंनी हाडं मोडू नये म्हणून स्वतःला वाचवण्यासाठी आपल्या शर्टात पॅडिंग लपवायला सुरुवात केली.

पण त्याची मदत झाली नाही. खेळ इतका कठीण होता की, काही खेळात, खेळाडूचा मृत्यू होत असे. शेवटी असा निर्णय घेतला गेला की अमेरिकी फुटबॉल खेळाडूंना सुरक्षात्मक कवचाची जरूरत पडेल.

सुरक्षे साठी

हेलमेट

मुख रक्षक

खांद्याचे पॅड

हिप पॅड

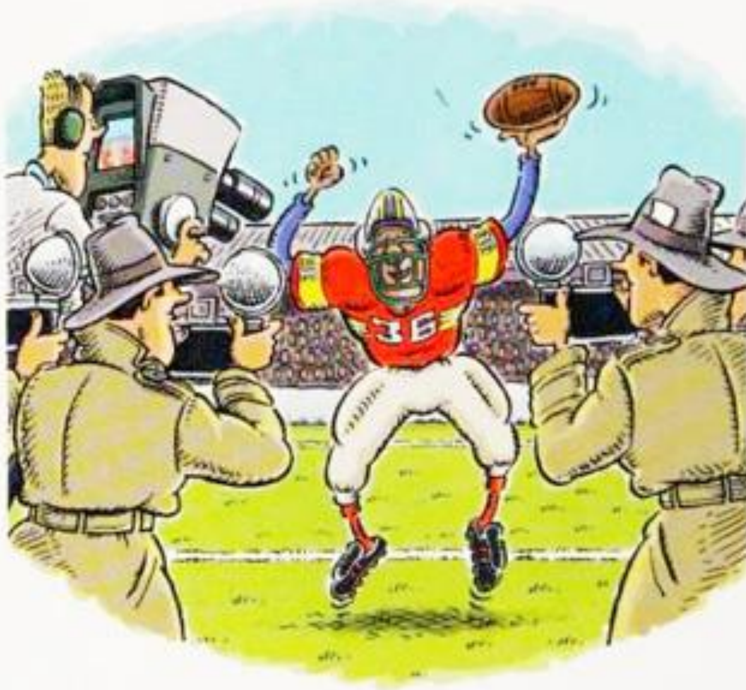
गुडघ्याचे पॅड

पिंडलीचे पॅड

पायाच्या बोटांना टोपी

१९५०च्या दशका पर्यंत,टेलिव्हिजनमुळे पूर्ण देशात अमेरिकी फुटबॉलच्या स्पर्धेचे प्रसारण करण्यात आले. अधिकाधिक लोकांनी आपल्या स्थानिक संघांना समर्थन द्यायला सुरुवात केली आणि मग खेळाडू मोठे स्टार झाले.

आज, जगभरात १५ करोड पेक्षा अधिक लोक त्या सालातल्या सगळ्यात मोठा खेळ बघत आहेत, ज्याला "सुपरबाउल" च्या नावाने ओळखले जाते.

अध्याय ७

अजब-अजब मॅच

प्रथम विश्व युद्धाच्या दरम्यान अजब जागी आणि काळात फुटबॉल स्पर्धा खेळल्या गेल्या होत्या.

१९१४ मध्ये ख्रिसमसच्या दिवशी, ब्रिटिश आणि जर्मन सैनिकांनी एक-दुसऱ्या विरुद्ध फुटबॉल खेळला. जेव्हा खेळ समाप्त झाला त्यानंतर ते आपल्या जागांवर निघून गेले आणि त्यांनी परत युद्ध सुरु ठेवले.

लगभग तीस वर्षानंतर, दुसऱ्या विश्व युद्धाच्या दरम्यान, "डायनमो कीव" नावाच्या यूक्रेनच्या एका टीमला दुश्मन जर्मनांच्या विरुद्ध खेळ खेळण्यासाठी मजबूर केलं गेलं. जर्मनांनी टीमला चांगलं आव्हान दिलं होतं.

पण खेळाडू त्या आव्हानाने विचलित झाले नाही – ते आपल्या राष्ट्राच्या गौरवासाठी खेळत होते. म्हणून त्यांनी आपले बूट घातले, पिच वर पळाले आणि ५-१ ने खेळ जिंकले.

स्पर्धेनंतर, काही खेळाडूंना जर्मन सेनेच्या अधिकाऱ्यांनी अटक केली आणि मग त्यांना मारून टाकले.

सगळ्यात अजब फ़ुटबॉल खेळामधला एक १९४५ मध्ये झाला, जेव्हा "आर्सेनल" ने लंडन मध्ये "डायनमो मॉस्को" च्या विरुद्ध खेळ खेळला. जसा खेळ सुरु झाला, एवढं धुकं दाट होतं की खेळाडू चेंडू बघू शकत नव्हते..

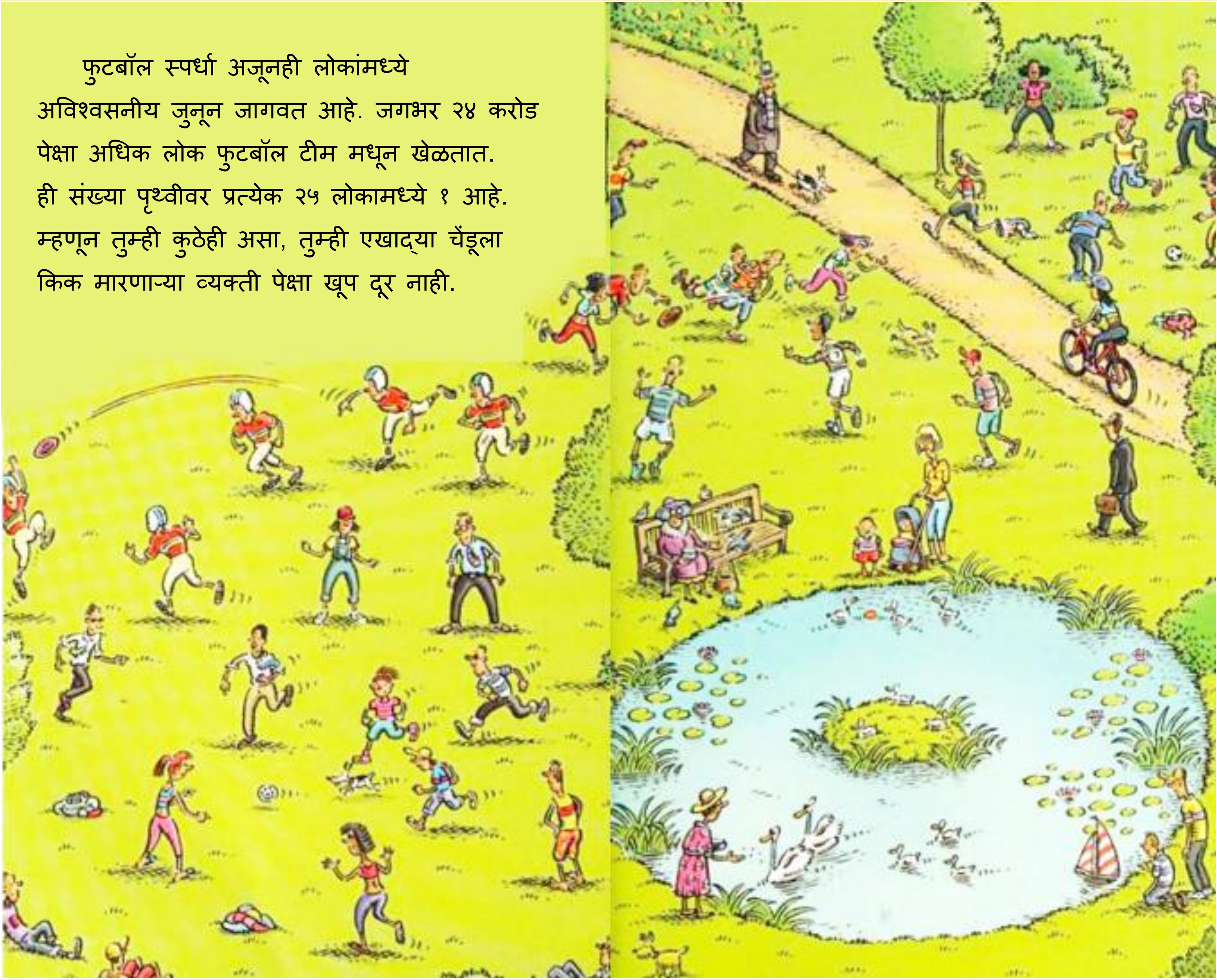

दोन्ही टीमने आपापल्या फायद्या साठी खराब हवामानाचा उपयोग करून घेतला. एक "आर्सेनल" खेळाडूला मैदानाच्या बाहेर पाठवलं गेलं. पण तो परत आला. या दरम्यान रशियाने आपले चार अतिरिक्त खेळाडूंना मैदानात उतरवले.

जसजसे धुकं दाट होत गेलं, गोष्टी अजूनच अराजक होत गेल्या. "आर्सेनल" गोलकीपर गोल पोस्ट केला आणि पळाला आणि तो वाईट पद्धतीने त्याची टक्कर झाली – आणि तेव्हा गर्दीतल्या एका सदस्याने त्याची जागा घेतली.

फुटबॉल स्पर्धा अजूनही लोकांमध्ये अविश्वसनीय जुनून जागवत आहे. जगभर २४ करोड पेक्षा अधिक लोक फुटबॉल टीम मधून खेळतात. ही संख्या पृथ्वीवर प्रत्येक २५ लोकामध्ये १ आहे. म्हणून तुम्ही कुठेही असा, तुम्ही एखाद्या चेंडूला किक मारणाऱ्या व्यक्ती पेक्षा खूप दूर नाही.

फुटबॉल तथ्य और तिथियां

200 ई.पू. प्राचीन चीनी सैनिक आपला नेम उत्तम करण्यासाठी फ़ुटबॉलला किक मारत असत.

१00 ई.पू. रोमन सेनेने पण चेंडूला किक मारण्यास सुरुवात केली.

१3व्या शतकात – लोकांनी इंग्लडच्या गल्लामध्ये जमून फुटबॉल खेळायला सुरुवात केली.

१९ व्या शतकाच्या सुरुवातीला फुटबॉलला इंग्रजी शाळेत चाहते मिळाले..

१९व्या शतकात डुक्कराच्या मूत्राशया पासून फुटबॉल तयार केला गेला, जो फुग्या सारखा उडवला जात असे. नेहमी त्यातून घाण वास येई. कोणी त्याच्याजवळ जायला तयार नसे.

१८२३ खेळाडूंनी चेंडू उचलायला सुरुवात केली ...आणि मग रग्बीचा जन्म झाला. -

१८६३ - फुटबॉल असोसिएशनचे गठन झाले.

"सॉकर" नाव फुटबॉल असोसिएशन मधून आले.

ऑस्ट्रेलियाचे नियम (१८५८), अमेरिकी फुटबॉल (१८७४), आणि आयर्लंड मध्ये गेलिक फुटबॉल (१८८७) सहित जगभरात नवीन प्रकारचे फुटबॉलचे नियम विकसित झाले.

१८९१ मध्ये सॉकर पिचवर गोल करण्यासाठी जाळीची सुरुवात झाली. तेव्हा खेळाडू सांगू शकत असत की त्यांनी स्कोर केला की नाही.

१९३० - दक्षिण अमेरिकेत पहिला फुटबॉल विश्व कप सुरू झाला. प्रतियोगिता सुरु करणाऱ्या व्यक्तीच्या नावावरचा कप जूल्स रिमेट ट्रॉफीच्या नावाने ओळखला जातो.

फ़ुटबॉल खेळाडूंनी १९३३ मध्ये आपल्या शर्टसवर नंबर टाकायला सुरुवात केली म्हणजे रेफरीला कळावे की कोण जिंकत आहे.

विश्व कप मार्च १९६६ मध्ये चोरी झाला होता. एका आठवड्यानंतर तो पिकेलस नावाच्या कुत्र्याने झाडात शोधला.

१९६७ अमेरिकेत शीर्ष टीम ठरवण्यासाठी पहिला अमेरिकी फुटबॉल “सुपरबाउल” खेळला गेला.

कदाचित १९७५ मध्ये चिली आणि उरुग्वे यांच्यात सगळ्यात खराब फुटबॉल खेळ झाला. खेळ सुरु करणारे २२ खेळाडूमधल्या तीन खेळाडू सोडून सगळ्यांना मैदानाच्या बाहेर पाठवलं होतं.

१९८७ पहिला रग्बी विश्व कप ऑस्ट्रेलिया आणि न्यूझीलैंड मध्ये खेळला गेला.

२०१० - २०५ देशामध्ये १९व्या फुटबॉल विश्व कप मध्ये भाग घेतला. दक्षिण अफ्रीकेतली फायनल स्पर्धा जगभरातील एक अरब पेक्षा अधिक लोकांनी पाहिली.